

Překryv a celkový rozsah znevýhodnění ve vzdělávání

Závěrečná zpráva

/ Publikováno
září 2021

// Autoři
PAQ Research
Tomáš Dvořák, Václav Korbek, Daniel Prokop

The logo for PAQ Research, featuring the letters 'PAQ' in a bold, yellow, sans-serif font, with 'RESEARCH' in a smaller, white, sans-serif font below it. The logo is positioned within a large, thin yellow arc that curves across the bottom right of the page.

PAQ
RESEARCH

Obsah

<u>Překryv a celkový rozsah znevýhodnění ve vzdělávání</u>	1
/ Obsah	2
/ Hlavní shrnutí	3
/ Úvod	5
/ Metodologie	6
/ Indikátory a zdroje dat	7
/ Typy znevýhodnění a jejich zastoupení mezi žáky ZŠ	8
/ Odhad překryvu typů znevýhodnění	12
Konzistence odhadu expertů	15
/ Závěr	17
/ Autoři	18

Hlavní shrnutí

- Analýza se týká zastoupení různých typů znevýhodnění u žáků základních škol a má dva cíle: 1) vyčíslit zastoupení jednotlivých typů a forem znevýhodnění (sociální, ekonomické, vzdělávací) v ČR a krajích, 2) na základě expertních odhadů určit souběh více typů znevýhodnění u dětí.
- Znevýhodnění jsme rozdělili do tří typů: 1) sociální (děti v bytové nouzi, děti s odlišným mateřským jazykem, děti žijící v sociálně vyloučených lokalitách), 2) ekonomické (příjmová chudoba, nezaměstnanost a exekuce v domácnosti), 3) vzdělávací (speciální vzdělávací potřeby (SVP), nezapojení do distanční výuky).
- Sociální, ekonomické a vzdělávací typy znevýhodnění jsou nepoměrně více zastoupeny ve strukturálně postižených regionech, především v Karlovarském a Ústeckém kraji. Jedná se především o sociálně znevýhodněné lokality, výskyt exekucí, příjmové chudoby, nestabilního bydlení a podílu dětí se speciálními vzdělávacími potřebami.
- Expertní odhady překryvu těchto typů problémů a také celkového počtu dětí, kteří trpí alespoň jedním ze zmíněných typů znevýhodnění, jsme získali z dotazníkového šetření se 17 experty z oblasti vzdělávání a sociálních politik zahrnující lidi ze státní správy, neziskového sektoru a akademie.
- Experti odhadují, že alespoň jednou formou 1) sociálního znevýhodnění trpí 4,4 % dětí, 2) ekonomického znevýhodnění trpí 21 % dětí a 3) vzdělávacím znevýhodněním trpí 14,4 % dětí. Menší rozsah sociálních znevýhodnění je způsoben tím, že sdružuje 3 formy výraznějších neekonomických dimenzí sociálního vyloučení.
- Alespoň jeden ze 3 typů znevýhodnění má podle odhadů 27,4 % dětí, tedy více jak čtvrtina. Souběh alespoň dvou typů lze najít u přibližně 10 % dětí, všemi třemi typy znevýhodnění trpí pak 2,4 % dětí. Silně svázaný jsou

sociální a ekonomické typy znevýhodnění, vzdělávací formy znevýhodnění jsou více nezávislé. To však neznamená, že sociální/ekonomické vzdělávací problémy nesouvisí – jen podle expertů výrazně nesouvisí diagnostika speciálních vzdělávacích potřeb (SVP) se sociálními a ekonomickým problémy, což je dáno tím, že v diagnostice SVP se zaměřuje často na fyzické a mentální znevýhodnění, nikoli na identifikaci toho socioekonomického a kulturního.

- Analyzovali jsme robustnost odhadů expertů. Z odhadů byly vyloučeny ty, které byly teoreticky nemožné či extrémně nepravděpodobné a mohly být dány chybou práci s pravděpodobnostmi. Ve zbytku odhadů experti dosahují přijatelné míry shody – například většina odhadů celkového zastoupení ekonomického znevýhodnění se pohybuje mezi 18-24 %, u sociálních znevýhodnění se většina odhadů pohybuje mezi 3-5 % a u vzdělávacích znevýhodnění mezi 14 a 15 %. U odhadu celkového počtu dětí s alespoň jedním znevýhodněním se většina odhadů pohybuje mezi 25 až 30,5 %.

Úvod

Tato analýza navazuje na studii PAQ Research s názvem „Nerovnosti ve vzdělávání jako zdroj neefektivity“ z roku 2020. V ní jsme ukázali, že vzdělávání je v České republice (ČR) nástrojem reprodukce sociálních nerovností. Školní výsledky dětí jsou v ČR silněji svázány se sociálním původem v porovnání s jinými postkomunistickými zeměmi (např. Polsko, Estonsko). Výsledky žáků, včetně předčasných odchodů ze vzdělávání, jsou silně ovlivněny výskytem nejrůznějších sociálních problémů. Např. rozšířením exekucí, chudobou domácností s dětmi, nezaměstnaností, bytovou nouzí v rodinách apod.

Cílem této navazující analýzy je popsat rozsah sociálních, vzdělávacích a ekonomických problémů a znevýhodnění dětí a popsat překryvy mezi jednotlivými typy znevýhodnění. Analýzy byly provedeny na základě dostupných dat v ČR, které většinou umožňují analýzu na krajské úrovni a neumožňují zkoumat překryvy znevýhodnění u jednotlivých dětí. Odhady překryvů znevýhodnění jsme zkonstruovali na základě expertního dotazníkového výzkumu se 17 předními českými odborníky, kteří poskytli expertní odhady na tato témata. Ti byli ze státní správy, neziskového sektoru i akademického prostředí.

V první části studie ukazuje celkové rozšíření jednotlivých typů problémů v ČR. Pokud lze, prezentujeme data na úrovni krajů. Poté se věnujeme překryvům mezi vybranými typy sociálního znevýhodnění z expertního šetření.

Metodologie

Souběh různých typů znevýhodnění byl zkoumán ve třech oblastech: ekonomických, sociálních a vzdělávacích. V první části ukazujeme, jaké je regionální rozložení těchto problémů dle krajů. Zastoupení typů znevýhodnění se zaměřuje primárně na žáky základních škol, u kterých drtivá většina kohorty navštěvuje základní školu a u nichž není na rozdíl od středních škol problém, že část znevýhodněných dětí na střední školu vůbec nenastoupí.

Druhá fáze výzkumu prezentuje analýzu odhadů 17 expertů. Ti odpovídali na překryv-souběh mezi jednotlivými typy znevýhodnění. Experti odhadovali překryv mezi třemi kategoriemi problémů: ekonomických, sociálních a vzdělávacích. Následně poskytli odhady, které se týkaly dvojic konkrétních znevýhodnění (8 konkrétních forem znevýhodnění -viz níže). Tím jsme schopni ukázat přibližné překryvy i v nižší granularitě jednotlivých forem znevýhodnění. Prezentujeme vždy nevážený průměr z názorů expertů. Vyřazeny byly pouze chybné a nekonzistentní odpovědi v dotazníku.

Indikátory a zdroje dat

V analýze se věnujeme následujícím indikátorům znevýhodnění:

1. Podíl dětí v bytové nouzi: 1,1 % (Jde o děti bydlící na ubytovnách, v azylových domech a velmi nevyhovujícím bytovém bydlení. Zdroj dat: Platforma pro sociální bydlení 2018).

2. Podíl dětí cizinců na základních školách: 2,2 % (Zdroj dat: MŠMT, META 2019)

3. Podíl dětí žijících v sociálně vyloučených lokalitách: 2,6 % (tedy 45.000 dětí. Zdroj dat: MMR, GAC 2015)

4. Počet dětí s nezaměstnanou hlavou domácnosti: 5,4 % (v odhadu vycházíme z registrované nezaměstnanosti podle UP a z dat EU-SILC o počtu domácnosti s dětmi s nezaměstnanou hlavou domácnosti)

5. Podíl dětí s hlavou domácnosti v exekuci: 16,7 % (Odhad vychází z věkového rozdělení exekvovaných v roce 2017 – Mapa exekucí – a předpokladu nezávislosti exekucí na počtu dětí v domácnosti a rovnoměrném rozdělení mezi hlavy a další vychovávající členy).

6. Podíl domácností s dětmi, které jsou ohroženy příjmovou chudobou: 9,6 %. (Jde o relativní příjmovou chudobu = domácnosti, které mají ekvivalizovaný příjem pod 60 % mediánu, Zdroj dat: Eurostat a Český statistický úřad 2019, VÚPSV).

7. Podíl dětí na základních školách s diagnostikovanou SVP (speciální vzdělávací potřeba): 14 % (Zdroj dat: Ročenka MŠMT 2019)

8. Podíl dětí mimo online výuku během pandemie COVID-19: 2,9 % (přibližně 50.000 dětí; Zdroj dat: ČŠI 2021)

Typy znevýhodnění a jejich zastoupení mezi žáky ZŠ

V následujících kategoriích témat ukazujeme rozšíření různých typů znevýhodnění. To zahrnuje sociální znevýhodnění, ekonomické problémy a vzdělávací problémy. Všechny tyto problémy jsou vztaženy k dětem. Ať již přímo v tom smyslu, že uvádíme podíl přímo zasažených dětí, nebo ve smyslu výskytu zmíněných problémů mezi rodinami (domácnostmi) s dětmi.

/ Sociální problémy

Sociální formy znevýhodnění zahrnují podíl dětí-cizinců, podíl dětí v sociálně vyloučených lokalitách a podíl dětí v bytové nouzi.

Podle dat META ops. a MŠMT¹ studuje v České republice na základních školách 2,2 % cizinců. Nejvíce cizinců nalezneme v Praze, Karlovarském a Plzeňském kraji. Přibližně třetina cizinců (tedy i dětí) je ze zemí EU. Další třetina z ostatních evropských zemí, poslední třetina z ostatních mimoevropských zemí. Vysoký podíl cizinců v Praze je způsobem vyšší mírou zastoupení cizinců, kteří pochází ze zemí EU.

Podle dat Platformy pro sociální bydlení (2018) žije v České republice 1,1 % dětí v bytové nouzi. V Tabulce 5 jsou zobrazeny podíly dětí v bytové nouzi dle jednotlivých krajů v České republice. Nejméně dětí v bytové nouzi je v hl. městě Praha (0,5 %) a ve Zlínském kraji (0,5 %). Naopak nejvíce v Moravskoslezském kraji (2,2 %) a Ústeckém kraji (2,2 %).

V sociálně vyloučených lokalitách žije přibližně 40-50 tis. dětí (tedy přibližně 3 %). Data za jednotlivé kraje bohužel nejsou v současné chvíli k dispozici. Vyloučené lokality se dají dát do souvislosti se zastoupením Romských dětí, které jsou v nich disproporčně zastoupeny. Přibližně 80 škol má v ČR vyšší než 30% zastoupení romských žáků a třetina z těchto škol se nachází ve výše zmíněných segregovaných lokalitách. Vzdělávání romských dětí se tak uskutečňuje do značné míry v segregovaných oblastech.

¹https://www.inkluzivniskola.cz/sites/default/files/uploaded/cizinci_na_vsech_typech_skol_2017_2018.pdf

TABULKA 1: Podíl dětí-cizinců (údaje za základní školy) dle MŠMT

Hlavní město Praha	7,0 %
Středočeský kraj	2,0 %
Jihočeský kraj	1,4 %
Plzeňský kraj	3,2 %
Karlovarský kraj	3,7 %
Ústecký kraj	1,8 %
Liberecký kraj	2,3 %
Královéhradecký kraj	1,3 %
Pardubický kraj	1,2 %
Kraj Vysočina	0,9 %
Jihomoravský kraj	1,5 %
Olomoucký kraj	0,7 %
Zlínský kraj	0,6 %
Moravskoslezský kraj	0,8 %
Celkem	2,2 %

TABULKA 2: Podíl dětí v bytové nouzi dle krajů v ČR.

Hlavní město Praha	0,5 %
Středočeský kraj	1,0 %
Jihočeský kraj	0,9 %
Plzeňský kraj	0,7 %
Karlovarský kraj	1,3 %
Ústecký kraj	2,1 %
Liberecký kraj	1,2 %
Královéhradecký kraj	0,7 %
Pardubický kraj	0,8 %
Kraj Vysočina	0,5 %
Jihomoravský kraj	1,0 %
Olomoucký kraj	1,4 %
Zlínský kraj	0,5 %
Moravskoslezský kraj	2,2 %
Celkem	1,1 %

Z tabulek 1 a 2 je zřejmé, že míra sociálního typu znevýhodnění je relativně méně častou formou znevýhodnění oproti dalším formám. Podíl cizinců je především vyšší ve velkých městech a příhraničních regionech, naopak bytová nouze se více koncentruje ve strukturálně postižených regionech, ačkoliv rozdíl nejsou tak výrazné.

/ Ekonomické problémy a znevýhodnění

Z hlediska ekonomických problémů se zaměřujeme na míru chudoby rodin s dětmi, míru exekucí rodičů a míru nezaměstnanosti. Výsledky jsou uvedeny v Tabulkách 3 – 5. V první tabulce je vidět rozložení chudoby za jednotlivé kraje. Ta je nejvyšší v Karlovarském a Ústeckém kraji, kde dosahuje 16,1 % (průměr 9,6 %). V tomto indikátoru ukazujeme data za region NUTS2, protože Eurostat neposkytuje data za jednotlivé kraje.²

² V této verzi jsme zatím nevyužili agregovaná data poskytnutá Českou Spořitelnou. Je to z toho důvodu, že regionální zastoupení neodpovídalo dalším indikátorům (například relativně nízké ohrožení chudobou „vulnerables“ v Karlovarském a Ústeckém kraji). Nejdříve musí být metodologicky vyřešena otázka reprezentativnosti datové souboru, aby nedošlo k dezinterpretaci dat.

TABULKA 3: Podíl rodin s dětmi postižených chudobou

Hlavní město Praha	4,8 %
Střední Čechy	7,1 %
Jihozápad (Plzeňský a Jihočeský)	7,6 %
Severozápad (Karlovarský a Ústecký kraj)	16,1 %
Severovýchod (Liberecký, Královéhradecký a Pardubický kraj)	10,0 %
Jihovýchod (Jihomoravský kraj, Vysočina)	9,4 %
Střední Morava (Zlínský a Olomoucký kraj)	11,0 %
Moravskoslezsko (Moravskoslezský kraj)	12,4 %
Celkem	9,6 %

TABULKA 4: Exekuce rodičů (s dětmi).

Hlavní město Praha	14,3 %
Středočeský kraj	15,7 %
Jihočeský kraj	15,0 %
Plzeňský kraj	16,6 %
Karlovarský kraj	30,6 %
Ústecký kraj	30,7 %
Liberecký kraj	21,3 %
Královéhradecký kraj	14,5 %
Pardubický kraj	12,4 %
Kraj Vysočina	9,7 %
Jihomoravský kraj	13,5 %
Olomoucký kraj	15,5 %
Zlínský kraj	10,2 %
Moravskoslezský kraj	19,2 %
Celkem	16,7 %

TABULKA 5: Míra nezaměstnanosti 2014-2018

Hlavní město Praha	3,5 %
Středočeský kraj	4,6 %
Jihočeský kraj	4,6 %
Plzeňský kraj	3,9 %
Karlovarský kraj	5,7 %
Ústecký kraj	7,9 %
Liberecký kraj	5,6 %
Královéhradecký kraj	4,4 %
Pardubický kraj	4,6 %
Kraj Vysočina	5,3 %
Jihomoravský kraj	6,2 %
Olomoucký kraj	6,3 %
Zlínský kraj	5,2 %
Moravskoslezský kraj	7,4 %
Celkem	5,4 %

Tabulka 4 ukazuje podíl rodičů (s dětmi v domácnosti) v exekuci ze všech domácností rodičů. Data za kraje jsou založena na údajích o exekvovanosti rodičů v obcích s rozšířenou působností. Nejvyšší podíl exekvovanosti rodin s dětmi je v Karlovarském a Ústeckém kraji. Naopak nejnižší ve Zlínském kraji a v kraji Vysočina.

Nakonec ukazujeme také míru nezaměstnanosti; resp. průměr z období 2014 až 2018 (Tabulka 5). Míra nezaměstnanosti byla dlouhodobě nejvyšší v Ústeckém a Moravskoslezském kraji. Nejnižší v hlavním městě Praha.

Celkově lze shrnout, že míra zasažení ekonomickými problémy se koncentruje v krajích (Ústecký a Karlovarský kraj), které jsou nejsilněji zasaženy ekonomickými a strukturálními problémy. Ekonomické problémy jsou spolu silně svázány. Lehce se vymykají exekuce, které jsou kromě strukturálně postižených regionů výraznějším problémem ve větších městech.

/ Zapojení do výuky

Toto téma zahrnuje podíl žáků s vykázanými speciálními vzdělávacími potřebami (SVP), a také míru zapojení žáků do distanční výuky během pandemie COVID-19. Konkrétně podíl dětí mimo online výuku zjišťovaný Českou školní inspekcí.

Podíl žáků s SVP byl v průměru v ČR 13,6. Relativně nejsilnější zastoupení žáků s SVP bylo v Karlovarském a Ústeckém kraji. Podíl žáků s SVP je ovšem pouze hrubé proxy vzdělávacího znevýhodnění, jelikož závisí na zapojení a iniciativě škol a školních poradenských pracovišť. Kromě toho zahrnuje i nadané žáky (minorita ze všech s SVP). MŠMT udává také podíl dětí, které jsou znevýhodněny odlišným kulturním a sociálním prostředím. V průměru je těchto dětí přibližně 2 %. Největší podíl nalezneme také v Karlovarském a Ústeckém kraji.

TABULKA 6: Celkový podíl žáků s SVP na základních školách

Hlavní město Praha	10,9%
Středočeský kraj	13,1%
Jihočeský kraj	10,6%
Plzeňský kraj	13,1%
Karlovarský kraj	17,2%
Ústecký kraj	16,4%
Liberecký kraj	15,2%
Královéhradecký kraj	14,5%
Pardubický kraj	12,9%
Kraj Vysočina	13,4%
Jihomoravský kraj	14,2%
Olomoucký kraj	15,4%
Zlínský kraj	13,3%
Moravskoslezský kraj	14,0%
Celkem	13,6%

TABULKA 7: Celkový počet žáků mimo online výuku

Hlavní město Praha	1,1%
Středočeský kraj	3,2%
Jihočeský kraj	2,5%
Plzeňský kraj	2,2%
Karlovarský kraj	4,1%
Ústecký kraj	6,2%
Liberecký kraj	2,6%
Královéhradecký kraj	2,0%
Pardubický kraj	1,6%
Kraj Vysočina	2,1%
Jihomoravský kraj	1,5%
Olomoucký kraj	3,9%
Zlínský kraj	1,4%
Moravskoslezský kraj	3,4%
Celkem	2,9%

Z hlediska zapojení žáků do distančního vzdělávání se situace v průběhu let 2020 a 2021 průběžně měnila. V roce 2021 podle dat ČŠI na 80 % škol všichni nebo téměř všichni žáci v rámci distančního vzdělávání pravidelně komunikovali s učiteli. Neúčast na online výuce byla způsobena primárně absencí digitální techniky a připojení. Zatímco v roce 2020 se neúčast podle ČŠI týkala 250 000 žáků středních a základních škol, v roce 2021 již přibližně jen 50 000 žáků, tedy 3 % žáků. Kromě chybějícího technického vybavení byly další příčiny nízká motivace žáků, nekomunikace ze strany rodičů a sociální vyloučení. Největší podíl žáků neúčastnících distanční výuky byl v Ústeckém a Karlovarském kraji. Např. v případě Ústeckého kraje byl podíl chybějících dětí 6x vyšší v porovnání se situací v Praze.

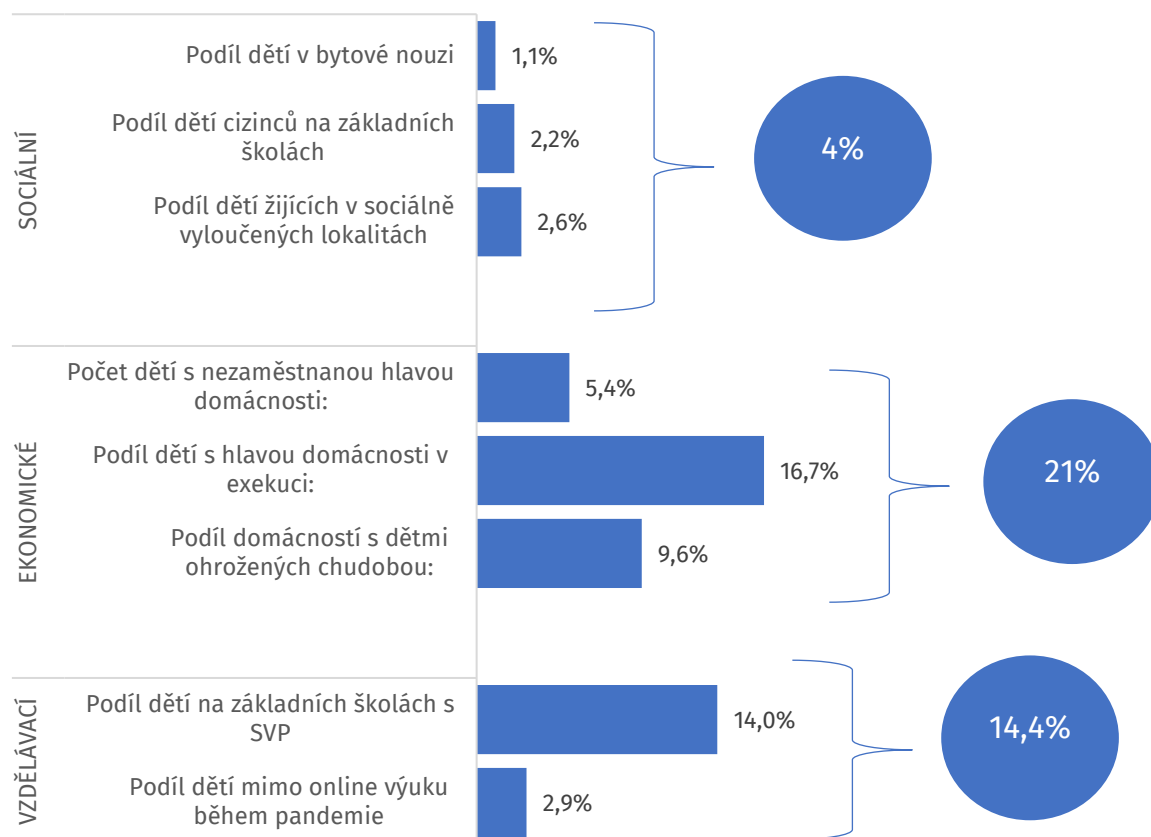
Odhad překryvu typů znevýhodnění

V této části se věnujeme překryvu mezi jednotlivými typy znevýhodnění. Údaje o překryvech jsou založeny na odhadech expertů (viz kapitola o metodologii).

V prvním grafu ukazujeme zasažení sociálním (neekonomickým) znevýhodněním, ekonomickými problémy a vzdělávacími problémy. Grafy vždy ukazují zastoupení jednotlivých složky daného typu znevýhodnění. V modrém kolečku je **podíl dětí, které trpí alespoň jednou formou daného typu znevýhodnění**. To je údaj, který v této sekci experti odhadovali (např. Odhadněte, jaký podíl dětí trpí alespoň jedním typem ekonomických problémů).

GRAF 1

/ Kategorie jednotlivých forem znevýhodnění

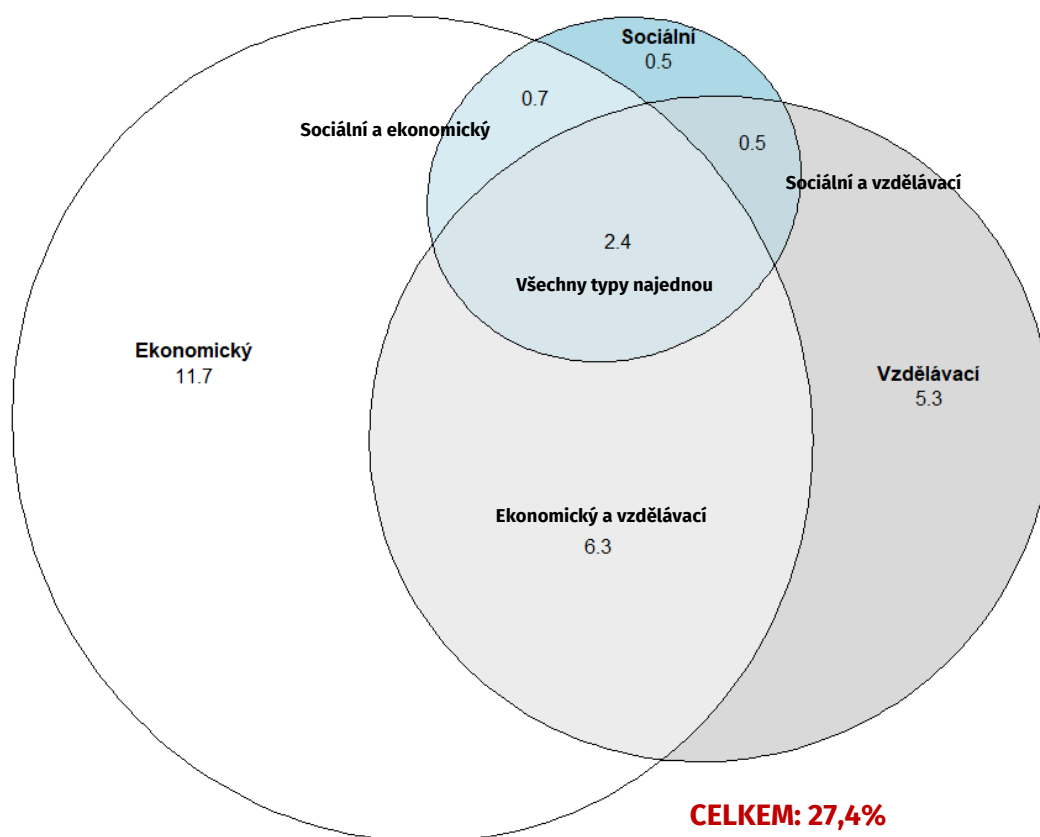
Podle expertů trpí 4 % dětí sociálními (neekonomickými) problémy, 21 % dětí ekonomickými problémy a 14,4 % dětí vzdělávacími problémy. V každé z kategorií je vidět,

že experti odhadují, že jednotlivé složky typu znevýhodnění se překrývají. Detailnější analýza je v následující kapitole.

Graf 2 ukazuje, že nějakou formou znevýhodnění trpí 27,4% dětí, tedy přibližně jedna čtvrtina dětí. Graf poté zobrazuje prostřednictvím Vennova diagramu překryvy mezi obecnými typy znevýhodnění.

GRAF 2

/ Překryvy mezi jednotlivými obecnými typy znevýhodnění (v %)

Z Grafu 2 je vidět, že sociální typ znevýhodnění podle expertů existuje samostatně pouze v omezené míře. Velmi často je tento typ znevýhodnění kombinovaný společně s dalšími (ekonomickými a vzdělávacími) typy znevýhodnění. Ekonomické a vzdělávací typy znevýhodnění naopak častěji existují samostatně bez toho, aby se překrývaly s ostatními typy znevýhodnění.

Nakonec v Tabulce 8 ukazujeme překryvy mezi konkrétními jednotlivými formami znevýhodnění. V každém řádku je ukázán překryv mezi dvěma příslušnými formami znevýhodnění. Kromě toho zobrazujeme podíl dětí, které trpí pouze jednou z forem znevýhodnění. Doplněk do 100 % jsou vždy děti, které netrpí žádným z příslušných dvou znevýhodnění.

TABULKA 8

/ Překryvy mezi jednotlivými formami znevýhodnění

	Obě znevýhodnění (překryv)	Pouze první znevýhodnění	Pouze druhé znevýhodnění	Žádný typ znevýhodnění
Exekuce_Chudoba	7,6%	9,1%	2,0%	81,3%
Exekuce_Děti s SVP	4,2%	12,5%	9,8%	73,5%
Nezaměstnanost_Chudoba	3,8%	1,6%	5,8%	88,8%
Exekuce_Nezaměstnanost	3,8%	13,0%	1,7%	81,7%
Chudoba_Děti s SVP	3,7%	6,0%	10,4%	80,1%
Chudoba_Děti mimo online výuku	2,5%	7,1%	0,4%	90,0%
Děti žijící v SVL_Chudoba	2,4%	0,2%	7,2%	90,2%
Exekuce_Děti žijící v SVL	2,3%	14,4%	0,3%	83,0%
Děti žijící v SVL_Děti mimo online výuku	2,2%	0,4%	0,7%	96,7%
Exekuce_Děti mimo online výuku	1,9%	14,8%	1,0%	82,3%
Nezaměstnanost_Děti žijící v SVL	1,7%	3,7%	0,9%	93,7%
Nezaměstnanost_Děti s SVP	1,7%	3,7%	12,3%	82,3%
Děti žijící v SVL_Děti s SVP	1,6%	1,0%	12,4%	85,0%
Děti mimo online výuku_Děti s SVP	1,4%	1,5%	12,6%	84,5%
Nezaměstnanost_Děti mimo online výuku	1,4%	4,0%	1,5%	93,1%
Cizinci_Děti s SVP	1,3%	0,9%	12,7%	85,1%
Bytová nouze_Chudoba	1,0%	0,1%	8,6%	90,3%
Exekuce_Bytová nouze	0,9%	15,8%	0,2%	83,1%
Bytová nouze_Děti žijící v SVL	0,9%	0,2%	1,7%	97,2%
Bytová nouze_Nezaměstnanost	0,8%	0,3%	4,6%	94,3%
Bytová nouze_Děti mimo online výuku	0,8%	0,3%	2,1%	96,8%
Cizinci_Děti mimo online výuku	0,7%	1,5%	2,2%	95,6%
Cizinci_Chudoba	0,6%	1,6%	9,0%	88,8%
Nezaměstnanost_Cizinci	0,5%	4,9%	1,7%	92,9%
Bytová nouze_Děti s SVP	0,4%	0,7%	13,6%	85,3%
Cizinci_Děti žijící v SVL	0,4%	1,8%	2,2%	95,6%
Exekuce_Cizinci	0,4%	16,3%	1,8%	81,5%
Bytová nouze_Cizinci	0,2%	0,9%	2,0%	96,9%

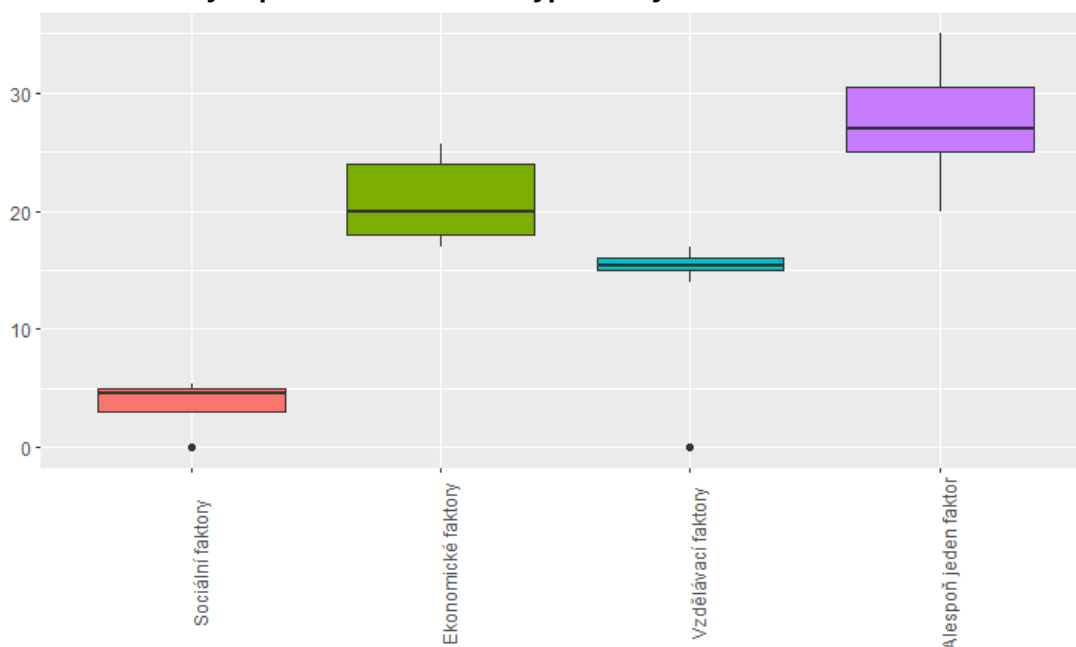
Výsledky ukazují, že překryvy jsou nejsilnější mezi následujícími formami znevýhodnění: Bytová nouze, exekuce, chudoba a život v sociálně vyloučených lokalitách. Sociální formy znevýhodnění a některé formy ekonomického znevýhodnění jsou často mezi sebou provázány. Naopak status cizince je faktorem, který je propojen s ostatními znevýhodněními relativně nejméně.

Konzistence odhadu expertů

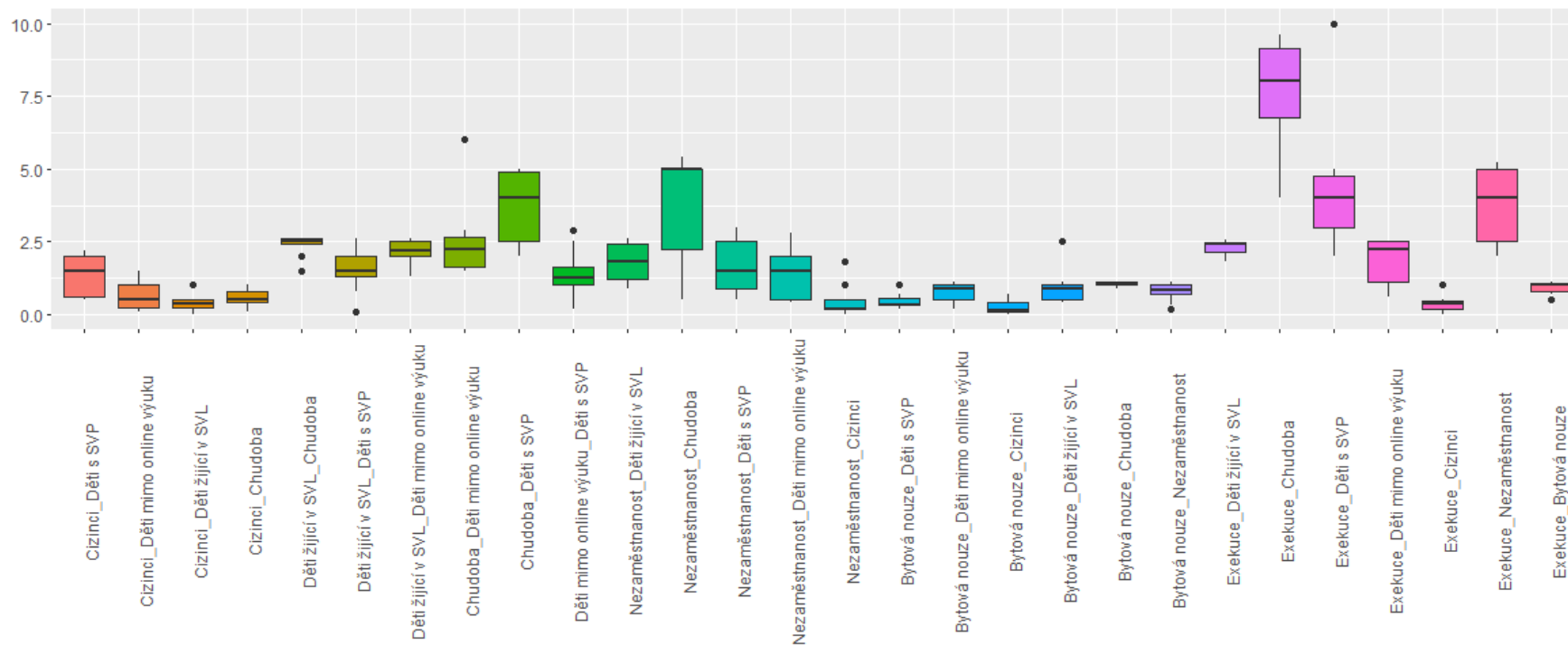
Níže uvádíme distribuci odhadů expertů, jejichž úkolem bylo odhadnout, jaké je zastoupení – překryv různých kombinací sociálních znevýhodnění. V Grafu 4 (následující strana) ukazujeme tyto odhady pro dvojice konkrétních forem znevýhodnění. Výsledky ukazují, že odhady odborníků jsou relativně konzistentní a počet odlehlých hodnot je relativně nízký.

Nakonec Graf 3 ukazuje obecné odhady rozšíření tří typů oblastí znevýhodněných: sociální, ekonomické a vzdělávací. Rozptyl odpovědí expertů není vysoký, což naznačuje relativní shodu mezi experty. Relativně největší rozptyl je v hodnocení ekonomických faktorů. Zde se odhad pohybuje v rozmezí mezi 18 až 24 %. U vzdělávacích a sociální faktorů znevýhodnění byly odhady podobné-konzistentní s velmi malým rozptylem. Celkový odhad alespoň jednoho typu znevýhodnění je 27 %. Zde se experti shodovali na odhadu v rozmezí 25 až 30 %.

GRAF 3 / Odhady expertů u konkrétních typů znevýhodnění

GRAF 4 / Odhady expertů u konkrétních typů znevýhodnění

Závěr

Z hlediska regionálního rozložení znevýhodnění jsou nejhůře postiženými regiony Ústecký a Karlovarský kraj. Tento region vychází jako nejvíce zasažený všemi typy problémů: ekonomickými, vzdělávacími i sociálními. Míra zasažení těmito problémy je v těchto regionech násobně velká v porovnání s Prahou či Středočeským krajem.

Analýza překryvů různých forem znevýhodnění ukázala, že v České republice trpí nějakou formou znevýhodnění přibližně čtvrtina dětí (27 %). Relativně nejčastějším typem znevýhodnění je ekonomické (21 %), následované vzdělávacím (14,4 %) a sociálním (4 %). Sociální typ znevýhodnění neexistuje příliš často samostatně, ale zejména v kombinaci s ostatními typy znevýhodnění.

Všemi typy znevýhodnění, tedy kombinací sociálního, ekonomického a vzdělávacího trpí podle expertů přibližně 2,4 % dětí. Jde o skupinu dětí, která se do značné míry překrývá s životem v sociálně vyloučených lokalitách a s domácnostmi postižených bytovou nouzí.

Autoři

Daniel Prokop

daniel.prokop@paqresearch.cz

+420 608 333 902

Václav Korběl

vaclav.korběl@paqresearch.cz

Tomáš Dvořák

tomas.dvorak@paqresearch.cz

[/ www.paqresearch.cz](http://www.paqresearch.cz)